

Hardangerforskrift eller ikke – noe må gjøres

Lakseoppdretterne i Hardanger puster lettet ut. De fikk satt en stopper for Fiskeri- og kystdepartementets (FKD) forskrift som skulle hjelpe utrydningstruede bestander av villaks og sjøørret. Nå er det oppdretterne selv som må vise at de kan drive på en miljømessig bærekraftig måte. Det er liten tid til en pust i bakken.

Hardangerfjorden er et av områdene i Norge med mest lakseoppdrett. Det er faglig enighet i forskningsmiljøene og forvaltningen om at rømt oppdrettslaks og lakselus fra lakseoppdrett er viktige årsaker til den dårlige tilstanden til de ville lakse- og sjøørretbestandene i samme området. Prosessen med å få på plass en forskrift som skulle redusere mengde oppdrettslaks, og derved miljøskadene, i Hardangerfjorden startet allerede i 2008. Da hadde situasjonen, til tross for mange driftsforbedringer, vært ille over flere år. Et nytt grep var derfor nødvendig. Nå, 5 år senere, blir selv en utvannet utgave av forskriften motarbeidet av oppdretterne og til slutt forkastet av FKD. I prosessen har både oppdretterne og FKD oversett tydelige og ofte enstemmige faglige råd fra eliten av landets forskere og forvaltere. Oppdretterne og FKD har derved begge tatt på seg et meget stort ansvar.

Oppdretterne i Hardanger må endre driften. Deres oppgave nå må bli å vise at det er mulig å drive miljømessig bærekraftig med sammen produksjon som før. Oppdrettspåførte skader på sjøørret og villaks må på en eller annen måte reduseres. FKDs ansvar må være å sørge for at effektive verktøy i den nye akvakulturloven kan tas i bruk så raskt som mulig. Loven åpner blant annet for å kreve bruk av steril oppdrettslaks, merking av oppdrettslaks, og kollektivt ansvar for å overvåke og ta ut rømt oppdrettslaks i vassdrag og verste fall brakklegging av områder. Ingen steder haster det mer for villaksen og sjøørreten enn i Hardanger!

I dag vurderer Direktoratet for naturforvaltning alle laksebestandene i Hardangerfjorden fra Guddal og innover og alle sjøørretbestandene fra Guddal og inn til Fykkesund som kritisk truet. Alt elvefiske på disse bestandene er stoppet, og sjølaksefiske er stoppet i hele Hordaland. Havforskningsinstituttet gjorde for få måneder siden en risikovurdering av norsk fiskeoppdrett. Der går det fram at det periodevis i fjor ble funnet ekstremt høye infeksjoner på sjøørret og laksesmolt i Hardanger. I Hardanger er det en klar sammenheng mellom oppdrettsaktivitet og luseinfeksjon på vill laksefisk. Genetiske undersøkelser gjort av samme institutt har påvist store genetiske endringer i en villaksbestand i Hardanger som følge av at rømt oppdrettslaks har gytt sammen med villaks. Dens egenart er i fare.

Det er åpenbart at det er krevende stykke arbeid som skal gjøres. Mange oppdrettere mener allerede å ha gjort store og kostbare tiltak for å redusere lusesmitte og rømminger. Dette tror vi på, men poenget er at skadene fra oppdrettsnæring på villaks og sjøørret bare kan måles der skadene skjer – i naturen, utenfor merdene – på villaks og sjøørret. Og der lyser det ennå rødt. FKD og oppdretterne i Hardanger går travle tider i møte, store miljømessige forbedringer må raskt gjøres. Alternativet er dessverre nedbygging – om sunne og tallrike villfiskbestander skal kunne gjenoppstå.

